

Teismo praktikos rinkinys

GENERALINIO ADVOKATO
HENRIK SAUGMANDSGAARD ØE IŠVADA,
pateikta 2021 m. spalio 6 d.¹

Byla C-385/20

**EL,
TP
prieš
Caixabank SA**

[*Juzgado de Primera Instancia n° 49 de Barcelona* (Barselonos pirmosios instancijos teismas Nr. 49, Ispanija)] pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Nesąžiningos sąlygos sutartyse su vartotojais – Direktyva 93/13/EEB – Paskolos sutartis – Teismo procesas, kuriuo siekiama, kad sutarties sąlyga būtų pripažinta nesąžininga – Bylinėjimosi išlaidų priteisimas iš verslininko – Vartotojui atlygintinų bylinėjimosi išlaidų suma – Maksimali riba, taikoma advokato honorarams atsižvelgiant į ginčo vertę – Procesinė autonomija – Veiksmingumo principas“

I. Įvadas

1. Šiuo prašymu priimti prejudicinį sprendimą *Juzgado de Primera Instancia n° 49 de Barcelona* (Barselonos pirmosios instancijos teismas Nr. 49, Ispanija) pateikė Teisingumo Teismui du klausimus dėl Direktyvos 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais² išaiškinimo.
2. Šis prašymas pateiktas nagrinėjant dviejų vartotojų EL, TP ir finansų įstaigos *Caixabank SA* ginčą dėl advokato honorarų, kuriuos šie vartotojai reikalauja priteisti iš *Caixabank* vykstant bylinėjimosi išlaidų nustatymo procedūrai. Ši procedūra vyksta priėmus sprendimą dėl esmės, kuriame šių vartotojų prašymu buvo konstatuota, kad šalis siejančios paskolos sutarties sąlygos yra nesąžiningos, nurodyta grąžinti minėtų vartotojų pagal šias sąlygas nepagrįstai sumokėtas sumas ir iš *Caixabank* priteistos bylinėjimosi išlaidas.
3. Šiomis aplinkybėmis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas Teisingumo Teismo iš esmės klausia, ar pagal Direktyvos 93/13 6 straipsnio 1 dalį ir 7 straipsnio 1 dalį, siejamas su veiksmingumo principu, valstybės narės, kiek tai susiję su civilinėmis bylomis dėl nesąžiningų sąlygų, įpareigojamos savo nacionalinėje teisėje numatyti bylą laimėjusių vartotojų

¹ Originalo kalba: prancūzų.

² 1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyva (OL L 95, 1993, p. 29; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 2 t., p. 288).

teisę gauti iš pralaimėjusių bylą verslininkų visų savo patirtų teismo išlaidų, įskaitant su jų advokatais nuožiūra sutartus honorarus³, atlyginimą, o minėtos valstybės šiuo aspektu negali nustatyti jokių apribojimų.

4. Šioje išvadoje paaiškinsiu, kad įgyvendindamos savo procesinę autonomiją valstybės narės turi plačią diskreciją rengiant civilinėse bylose dėl nesąžiningų sąlygų taikomas teismo išlaidų nustatymo taisykles, įskaitant, kiek tai susiję su laimėjusios šalies advokato honorarais, maksimalią ribą atsižvelgiant į ginčo vertę. Manau, kad pagal Direktyvos 93/13 6 straipsnio 1 dalį ir 7 straipsnio 1 dalį, siejamas su veiksmingumo principu, reikalaujama tik kad šios taisyklės leistų vartotojams susigrąžinti protingą ir proporcingą sumą, palyginti su išlaidomis, kurių jie turėjo objektyviai patirti, kad inicijuotų tokią bylą. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi patikrinti, ar taip yra pagrindinėje byloje nagrinėjamu atveju.

II. Teisinis pagrindas

A. Direktyva 93/13

5. Direktyvos 93/13 6 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta:

„Valstybės narės nustato, kad nesąžiningos sąlygos naudojamos sutartyje, kurią pardavėjas ar tiekėjas sudaro su vartotoju taip, kaip numatyta jų nacionalinės teisės aktuose, nebūtų privalomos vartotojui. <...>“

6. Šios direktyvos 7 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Valstybės narės užtikrina, kad vartotojų ir konkurentų naudai egzistuočių pakankamos ir veiksmingos priemonės, užkertančios kelią nuolatiniam nesąžiningų sąlygų naudojimui sutartyse, pardavėjų ar tiekėjų sudaromose su vartotojais.“

B. Ispanijos teisė

7. Ispanijos teisėje bylinėjimosi išlaidų civilinėse bylose klausimą reglamentuojančios taisyklės įtvirtintos 2000 m. sausio 7 d. *Ley 1/2000 de Enjuiciamiento Civil* (Įstatymas 1/2000 dėl civilinio proceso kodekso) (BOE, Nr. 7, 2000 m. sausio 8 d., p. 575; toliau – LEC).

8. LEC 243 straipsnyje nustatyta:

„1. Visų rūšių procedūrose ir instancijose bylinėjimosi išlaidas nustato teismo, atitinkamai nagrinėjančio ieškinį arba skundą, kancleris arba prireikus už vykdymą atsakingas teismo kanceliarijos pareigūnas.

<...>

³ Šioje išvadoje vartosiu terminą „teismo išlaidos“ plačiąja prasme kaip apimančią advokato honorarus, kuriuos bylos šalys turi padengti vykstant teismo procesui.

Teismo kanceliarijos pareigūnas sumažina advokatų ir kitų specialistų, kuriems nėra nustatyti išlaidų ar honorarų tarifai, honorarus, kai šie honorarai viršija 394 straipsnio 3 dalyje nustatytą ribą ir kai nebuvo konstatuotas šalies, kuri turi padengti bylinėjimosi išlaidas, neapdairumas.“

9. LEC 251 straipsnyje numatyta:

„Ginčo vertė nustatoma atsižvelgiant į su ginču susijusį ekonominį interesą, apskaičiuojamą pagal šias taisykles:

1. Jei reikalaujama konkrečios pinigų sumos, ginčo vertę sudaro ši suma, o jei suma nėra apibrėžta net ir santykinio būdu, laikoma, kad ginčo vertė nenustatyta.

<...>

8. Per teismo procesus dėl skolinio reikalavimo egzistavimo, galiojimo ar veiksmingumo jo vertė apskaičiuojama pagal bendrą skolos dydį, net jeigu ji turi būti mokama dalimis. Šis vertinimo kriterijus taikomas procesuose, kurių tikslas – sukurti, pakeisti ar panaikinti skolinį reikalavimą ar asmeninę teisę, jeigu netaikoma jokia kita šio straipsnio taisyklė.“

10. LEC 394 straipsnyje numatyta:

„1. Nagrinėjant ieškinius dėl pripažinimo, bylinėjimosi pirmosios instancijos teisme išlaidos priteisiamos iš tos šalies, kurios visi reikalavimai buvo atmesti, nebent teismas įvertina ir pagrindžia, kad konkrečiu atveju kyla didelių faktinių ar teisinių abejonių.

<...>

3. Tais atvejais, kai taikant šio straipsnio 1 dalies nuostatas bylinėjimosi išlaidas turi padengti bylą pralaimėjusi šalis, jos mokama bendra suma, skirta padengti advokatams ar kitiems specialistams, kuriems netaikomi išlaidų ar honorarų tarifai, sumokėtą sumą, neturi viršyti trečdaliao ginčo sumos kiekvienai iš šalių, kurių naudai buvo priimtas toks sprendimas; vien šiuo tikslu neįvertintini reikalavimai įvertinami 18 000 EUR, nebent dėl bylos sudėtingumo teismas nuspręstų kitaip.

Ankstesnės dalies nuostatos netaikomos, jei teismas konstatuoja, kad šalis, iš kurios priteistos bylinėjimosi išlaidos, elgėsi neapdairiai.“

11. LEC 411 straipsnyje nustatyta:

„Pradėjus procesą įvykę pasikeitimai, susiję su šalių nuolatine gyvenamąja vieta, ginčo aplinkybėmis ir bylos dalyku nekeičia jurisdikcijos ir kompetencijos, kurios turi būti nustatytos *lis pendens* pradžioje.“

III. Pagrindinė byla, prejudiciniai klausimai ir procesas Teisingumo Teisme

12. Iš sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą ir Teisingumo Teisme pateiktų pastabų matyti, kad 2008 m. balandžio 25 d. EL ir TP sudarė su *Caixabank* paskolos sutartį dėl 159 000 EUR sumos. Vis dėlto šioje sutartyje buvo numatytos kelios vadinamosios „įvairios valiutos“ sąlygos, o paskola buvo išreikšta Japonijos jenomis (JPY).

13. 2016 m. spalio 10 d. EL ir TP *Juzgado de Primera Instancia n° 49 de Barcelona* (Barselonos pirmosios instancijos teismas Nr. 49) pareiškė *Caixabank* ieškinį, jame, pirma, prašė pripažinti niekinėmis šias „įvairios valiutos“ sąlygas, motyvuodami tuo, kad jos nesąžiningos, antra, iš naujo apskaičiuoti paskolos likutį (sutartį perskaičiuojant eurai) ir, trečia, priteisti iš banko grąžinti sumas, kurias jie, remdamiesi minėtomis sąlygomis, sumokėjo nuo sutarties pasirašymo momento per dideles ir nepagrįstai.

14. Savo ieškinyje ieškovai pagrindinėje byloje nurodė, kad ginčo vertė yra neapibrėžta. Šiuo klausimu jie iš esmės nurodė, kad nors paskolos likutis ieškinio pareiškimo dieną buvo 127 269,15 EUR, panaikinus „įvairios valiutos“ sąlygas jis turėtų būti peržiūrėtas ir patikslintas, kai bus žinomos visos dėl šių sąlygų patirtos išlaidos ir komisiniai mokesčiai. Vėliau tokia vertė buvo užfiksuota sprendime priimti nagrinėti ieškinį.

15. 2018 m. lapkričio 29 d. sprendimu *Juzgado de Primera Instancia n° 49 de Barcelona* (Barselonos pirmosios instancijos teismas Nr. 49) patenkino EL ir TP ieškinį. Šis teismas pripažino niekinėmis ginčijamas „įvairios valiutos“ sąlygas ir priteisė iš *Caixabank* grąžinti vartotojams pervestas sumas, kurios galbūt viršija tai, ką jie būtų turėję mokėti, jei paskola nuo pat pradžių būtų buvusi išreikšta eurai, taip pat sumokėti teisės aktuose nustatytas palūkanas. Be to, minėtas teismas priteisė iš *Caixabank* bylinėjimosi išlaidas. Vėliau šis sprendimas įsiteisėjo.

16. Atitinkamai per papildomą bylinėjimosi išlaidų nustatymo procedūrą EL ir TP advokatas pateikė kompetentingam teismo kanceliarijos pareigūnui prašymą atlyginti 25 188,91 EUR su procesu susijusių išlaidų, įskaitant sąskaitoje nurodytus 19 007,89 EUR advokato honorarų. Apskaičiuojant aptariamus honorarus prašyme kaip ginčo vertė buvo nurodyta 127 269,15 EUR suma, t. y. paskolos likutis ieškinio pareiškimo dieną⁴.

17. *Caixabank* nesutiko su pareikalautomis padengti išlaidomis, teigdamas, kad jos yra per didelės. 2019 m. spalio 1 d. sprendimu teismo kanceliarijos pareigūnas šį prieštaravimą patenkino. Jis, be kita ko, nusprendė, kad pagal LEC 251 ir 411 straipsnius, kaip juos aiškina Ispanijos teismai, ieškinio pareiškimo momentu užfiksuota ginčo vertė nebegali būti keičiama nei vėlesnėje proceso stadijoje, nei *a fortiori* nustatant bylinėjimosi išlaidas. Šiuo atveju, kadangi, kaip nurodyta ieškinyje, sprendime priimti nagrinėti ieškinį buvo užfiksuota, kad ginčo vertė neapibrėžta, ji turi būti laikoma neapibrėžta ir nustatant bylinėjimosi išlaidas. Todėl, siekiant nustatyti atlygintiną advokato honorarų dydį, pagal Barselonos advokatūros išlaidų nustatymo gairėse patvirtintus kriterijus ši vertė turėjo būti įvertinta 30 000 EUR. Be to, pagal LEC 394 straipsnio 3 dalį *Caixabank* gali būti įpareigotas atlyginti ieškovams pagrindinėje byloje tik advokato honorarus, neviršijančius trečdalio šios sumos.

18. Tada ieškovai pagrindinėje byloje pateikė skundą dėl šio sprendimo peržiūros. Šiomis aplinkybėmis *Juzgado de Primera Instancia n° 49 de Barcelona* (Barselonos pirmosios instancijos teismas Nr. 49), abejodamas dėl LEC 251 straipsnio, 394 straipsnio 3 dalies ir 411 straipsnio ir jų aiškinimo Ispanijos teismuose atitikties Direktyvai 93/13, nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar 2019 m. spalio 1 d. teismo sprendime pateikiamas [LEC] 251 straipsnio, 394 straipsnio 3 dalies ir 411 straipsnio aiškinimas, pagal kurį ginčo vertė prilyginama ginčo ekonominiam interesui ir dėl to honorarų, kuriuos vartotojas sumokėjo savo advokatui, suma sumažinama, pagrindu laikant fiksuotą sumą (18 000 EUR), įtvirtintą įstatyme

⁴ Šios informacijos nėra sprendime dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą. Ji išplaukia iš EL ir TP, taip pat *Caixabank* pateiktų pastabų (šiuo klausimu žr. šios išvados 23 punktą).

tik tam atvejui, kai ginčo sumos negalima įvertinti, o ne tuomet, kai ši vertė yra neapibrėžta, prieštarauja Direktyvos [93/13] 6 straipsnio 1 daliai ir 7 straipsnio 1 daliai dėl to, kad neįmanoma atkurti faktinės ir teisinės situacijos, kurioje būtų vartotojas, jei minėtos sąlygos neegzistotų – nepaisant to, kad ši sąlyga jo naudai teismine tvarka buvo pripažinta nesąžininga, ir dėl to, kad su išlaidų apribojimu susijęs nepagrįstas procesinis reikalavimas nebuvo panaikintas, nors toks panaikinimas būtų užtikrinęs vartotojui tinkamiausias ir veiksmingiausias jo teisių įgyvendinimo nepažeidžiant teisės aktų priemones?

2. Ar LEC 394 straipsnio 3 dalis savaime prieštarauja Direktyvos [93/13] 6 straipsnio 1 daliai ir 7 straipsnio 1 daliai ir dėl jos tampa neįmanoma arba pernelyg sudėtinga teisme naudotis pagal šią direktyvą vartotojams suteikiamomis teisėmis dėl to, kad toje nuostatoje vartotojui nustatytas apribojimas, pagal kurį jis turi padengti dalį savo bylinėjimosi išlaidų, o jo teisinės ir faktinės situacijos negalima atkurti iki tokios, kurioje jis būtų, jei minėtos sąlygos neegzistotų – nepaisant to, kad ši sąlyga jo naudai teismine tvarka buvo pripažinta nesąžininga, ir dėl to, kad su išlaidų apribojimu susijęs nepagrįstas procesinis reikalavimas nebuvo panaikintas, nors toks panaikinimas būtų užtikrinęs vartotojui tinkamiausias ir veiksmingiausias jo teisių įgyvendinimo nepažeidžiant teisės aktų priemones?“

19. 2020 m. liepos 7 d. prašymas priimti prejudicinį sprendimą Teisingumo Teisme buvo gautas tų pačių metų rugpjūčio 12 d. EL, TP, *Caixabank*, Ispanijos ir Lenkijos vyriausybės, taip pat Europos Komisija pateikė Teisingumo Teismui rašytines pastabas. Tos pačios šalys ir suinteresuotieji asmenys, išskyrus Lenkijos vyriausybę, taip pat raštu atsakė į Teisingumo Teismo 2021 m. gegužės 11 d. pateiktus klausimus.

IV. Analizė

A. Dėl jurisdikcijos

20. Pirmiausia Ispanijos vyriausybė ir *Caixabank* iš esmės teigia, kad Teisingumo Teismas neturi jurisdikcijos nagrinėti šių prejudicinių klausimų.

21. Manau, kad šis prieštaravimas turi būti atmestas. Nors patys klausimai dėl bylinėjimosi išlaidų nustatymo civilinėse bylose iš tikrųjų nepatenka į Direktyvos 93/13 taikymo sritį, primenu, kad ginčas pagrindinėje byloje kilo dėl kelių sutarties sąlygų nesąžiningumo, kaip tai suprantama pagal šią direktyvą. Taigi šie procesiniai klausimai keliama byloje, susijusioje su vartotojų teisėmis, kylančiomis iš minėtos direktyvos. Šiomis aplinkybėmis reikia išsiaiškinti, ar pagal tos pačios direktyvos 6 straipsnio 1 dalį ir 7 straipsnio 1 dalį, siejamas su veiksmingumo principu, draudžiamos Ispanijos taisyklės dėl bylinėjimosi išlaidų. Vadinasi, situacija patenka į Sąjungos teisės taikymo sritį, o pateikti klausimai yra susiję su šios teisės aiškinimu. Taigi akivaizdu, kad Teisingumo Teismas turi jurisdikciją juos nagrinėti⁵.

⁵ Pagal analogiją žr. 2020 m. liepos 16 d. Sprendimą *Caixabank ir Banco Bilbao Vizcaya Argentaria* (C-224/19 ir C-259/19, toliau – *Sprendimas Caixabank ir Banco Bilbao Vizcaya Argentaria*, EU:C:2020:578, 45 punktas). Nors 2014 m. kovo 27 d. Sprendime *Torrallbo Marcos* (C-265/13, EU:C:2014:187) ir 2016 m. gruodžio 8 d. Sprendime *Eurosaneamientos ir kt.* (C-532/15 ir C-538/15, EU:C:2016:932), kuriais remiasi *Caixabank* ir Ispanijos vyriausybė, Teisingumo Teismas pareiškė neturintis jurisdikcijos atsakyti į klausimus dėl nacionalinių procesinių taisyklių atitikties Sąjungos teisei, jis taip pasiėgė dėl to, kad šie klausimai buvo pateikti nagrinėjant ginčus, kurie nebuvo susiję su iš Sąjungos teisės kylančiomis teisėmis.

B. Dėl priimtimumo

22. *Caixabank* ir Ispanijos vyriausybė taip pat tvirtina, kad prejudiciniai klausimai nepriimtini. Jų teigimu, *pirma*, sprendime dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą neišdėstytos faktinės ir teisinės aplinkybės, reikalingos tam, kad Teisingumo Teismas naudingai atsakytų į jam pateiktus klausimus.

23. Ieškovų pagrindinėje byloje advokato per bylinėjimosi išlaidų nustatymo procedūrą reikalaujamų sumokėti honorarų suma iš tiesų nenurodyta sprendime dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą, kuriame taip pat nepaminėta, ar ši suma viršija LEC 394 straipsnio 3 dalyje numatytą maksimalią ribą. Vis dėlto, be to, kad ši informacija pateikta šalių pagrindinėje byloje pastabose, tame sprendime pateikto faktinių aplinkybių aprašymo, kad ir kokio glausto, manau, pakanka, kad būtų galima suprasti prielaidas, kuriomis grindžiami prejudiciniai klausimai, ir kad Teisingumo Teismas galėtų į juos naudingai atsakyti.

24. *Antra*, *Caixabank* pažymi, kad pirmojo klausimo formuluotė prieštarauja sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą turiniui. Iš tiesų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas šiame klausime suponuoja, kad LEC 394 straipsnio 3 dalies pirmos pastraipos antrame sakinyje nurodyta 18 000 EUR suma buvo laikoma pagrindu apskaičiuojant EL ir TP atlygintinus advokato honorarus, nors tame sprendime nurodyta, kad iš tikrųjų teismo kanceliarijos pareigūnas rėmėsi 30 000 EUR suma, numatyta Barselonos advokatūros bylinėjimosi išlaidų nustatymo gairėse.

25. Manau, kad šiuo klausimu sprendime dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą yra prieštaravimų. Beje, tame sprendime taip pat nepaaiškinama, kodėl minėta 30 000 EUR suma buvo remiamasi vietoje sumos, nurodytos minėtoje 394 straipsnio 3 dalyje. Mano nuomone, šio prieštaravimo nepakanka, kad pateikti klausimai būtų pripažinti nepriimtiniais. Iš tiesų Teisingumo Teismas turės pateikti bendrą atsakymą dėl nacionalinės bylinėjimosi išlaidų nustatymo tvarkos, pagal kurią numatyta maksimali atlygintinų advokato honorarų riba atsižvelgiant į ginčo vertę, suderinamumo, nesvarbu, kokia verte buvo faktiškai remiamasi pagrindinėje byloje. Taigi ši suma neturi lemiamos reikšmės prašomam pateikti išaiškinimui.

26. Trečia, *Caixabank* ir Ispanijos vyriausybė tvirtina, kad sprendime dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą pateikti nepagrįsti ar net klaidingi teiginiai. Konkrečiai kalbant, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas jame leidžia suprasti, kad ieškovai pagrindinėje byloje sumokėjo arba bent jau turės sumokėti visas jų advokato per procedūrą dėl bylinėjimosi išlaidų nustatymo reikalaujamus honorarus, tačiau šio teiginio nepagrindžia, nors iš bylos medžiagos matyti, kad taip nėra. Dėl tos pačios priežasties pateikti klausimai yra hipotetiniai. Nekyla jokių abejonių dėl to, kad pagal Ispanijos teisės normas dėl bylinėjimosi išlaidų *Caixabank* atlygins ieškovams pagrindinėje byloje visas jų patirtas teismo išlaidas⁶.

27. Šiuo klausimu pakanka priminti, kad pagal SESV 267 straipsnyje numatytą procedūrą bet koks nagrinėjamo atvejo faktinių aplinkybių vertinimas priskiriamas nacionalinio teismo jurisdikcijai. Teisingumo Teismas įgaliotas priimti sprendimą dėl Sąjungos teisės akto išaiškinimo tik remdamasis šio teismo nurodytomis faktinėmis aplinkybėmis⁷. Taigi *Caixabank* ir Ispanijos

⁶ Iš tiesų ieškovų pagrindinėje byloje ir jų advokato sudarytame susitarime dėl honorarų nurodyta, kad jie susitarė dėl fiksuotų honorarų ir kintamų honorarų, taikomų palankaus sprendimo ir bylinėjimosi išlaidų priteisimo iš banko atveju. Minėti ieškovai turėjo sumokėti tik fiksuotą dalį, kurios dydis yra 1 200 EUR (be mokesčių). O kintamus honorarus advokatas turėjo tiesiogiai išskaičiuoti iš gautų bylinėjimosi išlaidų sumos. Vis dėlto 1 200 EUR suma yra mažesnė už LEC 394 straipsnio 3 dalyje numatytą ribą ir sudaro mažą dalį sumos, kurią *Caixabank* sutiko padengti kaip bylinėjimosi išlaidas.

⁷ Žr., be kita ko, 2021 m. balandžio 29 d. Sprendimą *Bank BPH* (C-19/20, EU:C:2021:341, 37 punktą ir jame nurodyta jurisprudenciją).

vyriausybė Teisingumo Teisme negali ginčyti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateiktuose klausimuose išreikštos faktinės prielaidos, kad ieškovai pagrindinėje byloje padengė jų advokato reikalaujamus honorarus arba bent jau turės tai padaryti, jei šie honorarai negalės būti priteisti iš atsakovo pagrindinėje byloje.

28. *Galiausiai* Ispanijos vyriausybė ginčija konkrečiai pirmojo klausimo priimtinumą tiek, kiek jis susijęs su LEC 411 straipsnyje įtvirtintu *perpetuatio jurisdictionis* principu, ir nurodo kelias aplinkybes, kurios, manau, yra susijusios su šio klausimo esme⁸. Todėl, nors į šias aplinkybes būtų galima atsižvelgti atsakant į minėtą klausimą, jos, mano nuomone, neturi reikšmės, kai reikia vertinti jų priimtumą⁹.

C. Dėl esmės

29. Šios bylos esmė yra susijusi su Teisingumo Teismui gerai žinomais klausimais¹⁰ dėl paskolų užsienio valiuta sutarčių, kurias vartotojai sudaro visų pirma Ispanijos banko įstaigose.

30. Nagrinėjamu atveju EL ir TP sudarė su *Caixabank* tokią paskolos sutartį, išreikštą Japonijos jenomis (JPY). Vis dėlto šie vartotojai pareiškė ieškinį dėl šios paskolos sutarties „įvairios valiutos“ sąlygų, dėl kurių mėnesinių įmokų mokėjimas buvo indeksuojamas atsižvelgiant į šios valiutos kursą, pripažinimo nesąžiningomis.

31. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo pateikti prejudiciniai klausimai nėra susiję su ginčijamų sąlygų suderinamumu su Sąjungos teise. Jų nesąžiningas pobūdis, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 93/13 3 straipsnio 1 dalį, jau buvo konstatuotas įsiteisėjusiame šio teismo sprendime dėl esmės¹¹. Šiuo klausimu minėtas teismas, vadovaudamasis šios direktyvos 6 straipsnio 1 dalimi, neleido taikyti šių sąlygų (pripažinęs, kad pagal Ispanijos teisę jos yra absoliučiai niekinės) ir paliko galioti likusią paskolos sutarties dalį, o euras tapo vienintele paskolos valiuta¹². Tas pats teismas priteisė iš *Caixabank*, pirma, atlyginti ieškovams pagrindinėje byloje sumas, kurias jie galbūt nepagrįstai sumokėjo, remdamiesi minėtomis sąlygomis, todėl turėjo būti perskaičiuotos mėnesinės įmokos, kurias jie būtų mokėję, jei paskola nuo pat pradžių būtų buvusi išreikšta eurai, ir, antra, nustatyti išlaidų ir komisinių sumą, išrašytą šio banko sąskaitose taikant „įvairios valiutos“ sistemą.

32. Vis dėlto šie prejudiciniai klausimai yra susiję su klausimu dėl tikslios bylinėjimosi išlaidų sumos, konkrečiau kalbant, su advokato honorarais, kuriuos ieškovai pagrindinėje byloje pagal Ispanijos teisę turi teisę atgauti iš *Caixabank* baigus nagrinėti šį ieškinį.

⁸ Dėl šių aplinkybių žr. išvados 76 ir 77 punktus.

⁹ Pagal analogiją žr. 1991 m. spalio 4 d. Sprendimą *Society for the Protection of Unborn Children Ireland* (C-159/90, EU:C:1991:378, 15 punktą).

¹⁰ Žr., be kita ko, 2014 m. balandžio 30 d. Sprendimą *Kásler ir Káslerné Rábai* (C-26/13, EU:C:2014:282); 2017 m. rugsėjo 20 d. Sprendimą *Andriiciuc ir kt.* (C-186/16, EU:C:2017:703) ir 2021 m. birželio 10 d. Sprendimą *BNP Paribas Personal Finance* (C-609/19, EU:C:2021:469).

¹¹ Sprendime dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą nepaaiškinama, kodėl ginčijamos sąlygos buvo pripažintos nesąžiningomis. Vis dėlto iš Ispanijos vyriausybės pastabų matyti, kad Ispanijos teismai griežtai kontroliuoja tokias „įvairios valiutos“ sąlygas ir paprastai laiko, kad jos yra nepakankamai skaidrios vartotojo atžvilgiu. Dėl Teisingumo Teismo jurisprudencijos, susijusios su analogiškoms sąlygoms taikomų skaidrumo reikalavimų, žr. 2021 m. birželio 10 d. Sprendimą *BNP Paribas Personal Finance* (C-609/19, EU:C:2021:469, 40–57 punktai ir juose nurodyta jurisprudencija).

¹² Dėl tokio sutarties palikimo galioti sąlygų žr., be kita ko, 2019 m. kovo 14 d. Sprendimą *Dunai* (C-118/17, EU:C:2019:207, 40 punktą).

33. Šiuo atžvilgiu Ispanijos teisės aktuose iš esmės numatyta, kad iš principo civilinėse bylose pralaimėjusi šalis turi padengti teismo išlaidas, kurių patyrė laimėjusi šalis, įskaitant pastarosios advokato honorarus¹³. Nagrinėjamu atveju iš *Caixabank* buvo priteista atlyginti EL ir TP jų patirtas bylinėjimosi išlaidas.

34. Kai nepalankus teismo sprendimas įsiteisėja, ieškinį nagrinėjusio teismo kanceliarijos pareigūnas, turintis kompetenciją šioje srityje¹⁴, per bylinėjimosi išlaidų nustatymo procedūrą nustato ir patikslina tikslią išlaidų, atlygintinų laimėjusiai šaliai, sumą, atsižvelgdamas į advokatų, procesinių atstovų ar kitų pasitelktų ekspertų pateiktas honorarų sąskaitas, kartu turėdamas omenyje bylos aplinkybes, ypač *ginčo vertę*, taip pat šių specialistų faktiškai atliktą darbą, bylai skirtą laiką ir jos sudėtingumą.

35. Vis dėlto, *pirma*, LEC 394 straipsnio 3 dalies pirmos pastraipos pirmame sakinyje numatyta maksimali riba, taikoma, be kita ko, bylą laimėjusios šalies advokatų honorarams. Kalbant konkrečiai, šalis, iš kurios priteistos bylinėjimosi išlaidos¹⁵, iš principo gali būti įpareigota sumokėti daugiausia tokią bendrą honorarų sumą, kuri *neviršija trečdaliao ginčo vertės*. Jei advokato reikalaujami honorarai viršija šią maksimalią ribą, paprastai teismo kanceliarijos pareigūnas turi „sumažinti“ honorarus¹⁶.

36. Šiomis aplinkybėmis, *antra*, pagal LEC 251 straipsnį ginčo vertė ieškinyje turi būti patikslinta atsižvelgiant į ieškovo ekonominį interesą ieškinyje. Šiuo klausimu šio straipsnio 1 dalyje numatyta, kad jeigu reikalaujama sumokėti konkrečią sumą, ginčo vertė atitinka šią sumą, o neapibrėžus ginčo vertės net santykinio būdu, laikoma, kad ji yra neapibrėžta.

37. Nagrinėjamu atveju EL ir TP ieškinyje iš pradžių nurodė ginčo vertę kaip neapibrėžtą. Šiuo klausimu jie iš esmės paaiškino, kad nors jų ekonominis interesas ieškinyje atitinka jo pareiškimo dieną buvusį paskolos likutį (apie 120 000 EUR), panaikinus ginčijamas „įvairios valiutos“ sąlygas šis likutis turėtų būti peržiūrėtas. Todėl buvo būtina palaukti, kol bus priimtas sprendimas dėl esmės, kad būtų galima tiksliai sužinoti minėtą vertę. Vėliau, nustatant bylinėjimosi išlaidas, ieškovai pagrindinėje byloje nustatė, kad, kiek tai susiję su atlygintinų advokato honorarų apskaičiavimu, ši vertė lygi paskolos likučiui.

38. Vis dėlto pagal *Tribunal Supremo* (Aukščiausiasis Teismas, Ispanija) suformuotą jurisprudenciją taikant LEC 411 straipsnyje įtvirtintą procesinį *perpetuatio jurisdictionis* principą ginčo vertė, nustačius ją sprendime priimti nagrinėti ieškinį ir remiantis ieškinyje pateikta informacija, negali būti keičiama nei vėlesniame proceso etape, nei *a fortiori* procesui pasibaigus, kai nustatomos bylinėjimosi išlaidos. Teismo kanceliarijos pareigūnas rėmėsi šia jurisprudencija. Jis nusprendė, kad nagrinėjamu atveju, taip pat nustatant bylinėjimosi išlaidas, ginčo vertė turi būti laikoma neapibrėžta¹⁷.

39. Dėl tokio aiškinimo apribojama advokatų honorarų suma, kurią ieškovai pagrindinėje byloje gali reikalauti išieškoti iš *Caixabank*. Iš tiesų pagal Ispanijos jurisprudenciją (bent pagal dalį jos)¹⁸ ginčai, kurių vertė yra „neapibrėžta“, visais atvejais turi būti tapatinami su ginčais, kurių vertė negali būti „įvertinta“, kaip tai suprantama pagal LEC 394 straipsnio 3 dalies pirmos pastraipos

¹³ Žr. LEC 394 straipsnio 1 dalį.

¹⁴ Žr. LEC 243 straipsnį.

¹⁵ Šiuo klausimu žr. išvados 67 punktą.

¹⁶ Žr. LEC 243 straipsnį.

¹⁷ Žr. šios išvados 16 ir 17 punktus.

¹⁸ EL ir TP šį klausimą ginčijo (žr. šios išvados 74 punktą).

antrą sakinį. Šioje nuostatoje numatyta, kad paprastai¹⁹ vien dėl bylinėjimosi išlaidų nustatymo tokie ginčai įvertinami 18 000 EUR. Taigi, taikant LEC 394 straipsnio 3 dalies pirmos pastraipos pirmame sakinyje numatytą maksimalią ribą, bylą pralaimėjusi šalis gali būti įpareigota atlyginti tik trečdali šios advokato honorarų sumos, t. y. 6 000 EUR.

40. Vis dėlto primenu, kad nagrinėjamu atveju orientacinė 18 000 EUR suma, atrodo, nebuvo taikoma. Užuo tai padarius, buvo atsižvelgta į 30 000 EUR sumą²⁰. Taigi, taikant maksimalią ribą, ieškovai pagrindinėje byloje galėjo reikalauti iš *Caixabank* atlyginti iki 10 000 EUR advokato honorarų. Bet kuriuo atveju problema lieka ta pati. Jeigu, kaip pagrindinėje byloje, vartotojas ir jo advokatas susitaria dėl minėtą maksimalią ribą viršijančios honorarų sumos (nagrinėjamu atveju apie 26 000 EUR), skirtumą turės padengti pirmasis.

41. Bet EL ir TP, kuriuos Teisingumo Teisme palaiko Komisija, mano, kad toks rezultatas prieštarauja Sąjungos teisei. Jei vartotojas turėtų padengti visas bylinėjimosi išlaidas, patirtas įgyvendinant teisme iš Direktyvos 93/13 kylančias teises, arba jų dalį, įskaitant su advokatu suderėtus honorarus, net ir laimėjus bylą dėl esmės (bylą nagrinėjančiam teismui konstatavus, kad ginčijama sąlyga nesąžininga, ir priteisus iš verslininko atlyginti jos pagrindu sumokėtas sumas), būtų neįmanoma atkurti faktinės ir teisinės šio vartotojo situacijos, kurioje jis būtų, jei minėtos sąlygos neegzistuotų, kaip reikalaujama pagal šios direktyvos 6 straipsnio 1 dalį ir 7 straipsnio 1 dalį, kaip jos išaiškintos Sprendime *Gutiérrez Naranjo ir kt.*²¹. Dėl to vartotojams taip pat būtų sudaromos kliūtys pasinaudoti minėtoje direktyvoje įtvirtintomis teisėmis.

42. Šiomis aplinkybėmis, *viena vertus*, antruoju prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikuso teismo klausimu, kurį reikia nagrinėti pirmiausia, iš esmės siekiama išsiaiškinti, ar pagal Direktyvos 93/13 6 straipsnio 1 dalį ir 7 straipsnio 1 dalį, siejamas su veiksmingumo principu, draudžiama nacionalinės teisės nuostata, kaip antai LEC 394 straipsnio 3 dalis, kurioje numatyta, kad, nustatant bylinėjimosi išlaidas, kurių patyrė bylos dėl sutarties sąlygos nesąžiningo pobūdžio šalys, atsižvelgiant į ginčo vertę taikoma advokatų honorarų, kuriuos bylą laimėjęs vartotojas gali reikalauti priteisti iš jas padengti turinčio verslininko, maksimali riba. 1 skirsnyje paaiškinsiu, kodėl, mano manymu, iš principo taip nėra šiuo atveju.

43. *Kita vertus*, pirmuoju klausimu, kurį reikia nagrinėti vėliau, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia išsiaiškinti, ar LEC 251 straipsnio, 394 straipsnio 3 dalies ir 411 straipsnio aiškinimas teismuose, pagal kurį vartotojui savo ieškinyje nurodžius, kad ginčo vertė neapibrėžta, jis nebegali šios informacijos pakeisti per bylinėjimosi išlaidų nustatymo procedūrą, ir pagal kurį ginčai, kurių vertė neapibrėžta, siekiant apskaičiuoti atlygintinų advokato honorarų dydį įvertinami 18 000 EUR (arba net 30 000 EUR, kaip nagrinėjamu atveju), prieštarauja Direktyvos 93/13 6 straipsnio 1 daliai ir 7 straipsnio 1 daliai. 2 skirsnyje nurodysiu priežastis, dėl kurių (su sąlyga, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas atliks tam tikrus patikrinimus) taip nemanau.

¹⁹ Nebent dėl bylos sudėtingumo teismas nuspręstų kitaip.

²⁰ Žr. šios išvados 24 ir 25 punktus.

²¹ 2016 m. gruodžio 21 d. Sprendimas (C-154/15, C-307/15 ir C-308/15, toliau – Sprendimas *Gutiérrez Naranjo*, EU:C:2016:980, 61 ir 62 punktai).

1. *Dėl aplinkybės, kad pagal Sąjungos teisę iš principo nedraudžiamos nacionalinės teisės nuostatos, kuriose nustatyta vartotojui atlygintinų bylinėjimosi išlaidų maksimali riba (antrasis klausimas)*

44. Kaip pabrėžia Lenkijos vyriausybė, antrasis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo klausimas, performuluotas šios išvados 42 punkte, iš esmės susijęs su tuo, ar pagal Direktyvą 93/13 valstybės narės įpareigojamos numatyti vartotojo, laimėjusio ieškinį dėl sąlygos pripažinimo nesąžininga, teisę reikalauti, kad atitinkamas verslininkas atlygintų visas teismo išlaidas, kurių vartotojas patyrė nagrinėjant šį ieškinį.

45. Priešingai nei EL ir TP, kaip ir Ispanijos bei Lenkijos vyriausybės nepritariu šiai nuomonei.

46. *Pirma*, nemanau, kad Teisingumo Teismo Sprendime *Gutiérrez Naranjo* pateiktas Direktyvos 93/13 6 straipsnio 1 dalies išaiškinimas savaime atsako į šį klausimą.

47. Šiuo atžvilgiu priminsiu, jog minėtoje 6 straipsnio 1 dalyje yra įtvirtintas tikslas, pagal kurį nesąžiningos sąlygos, naudojamos sutartyse, kurias verslininkas sudaro su vartotojais, neturi būti „privalomos“ vartotojams. Sprendime *Gutiérrez Naranjo* Teisingumo Teismas pažymėjo, kad pagal šią nuostatą nesąžininga sąlyga „iš esmės turi būti laikoma niekada neegzistavusia, todėl ji negali daryti poveikio vartotojui“. Vadinasi, teismo konstatavimas, kad tokia sąlyga yra nesąžininga, „iš principo turi lemti vartotojo teisinės ir faktinės situacijos, kurioje jis būtų, jeigu nebūtų minėtos sąlygos, atkūrimą“²².

48. Remdamasis pastaruoju teiginiu Teisingumo Teismas padarė išvadą, kad to paties 6 straipsnio 1 dalyje vartotojų naudai yra numatyta „ištaisymo priemonė“ (*remedy*), t. y. teisė susigrąžinti dėl nesąžiningos sąlygos nepagrįstai sumokėtas sumas tam, kad dėl tokios sąlygos kilusias pasekmes, kurios neatitinka šioje nuostatoje nustatyto tikslo, būtų galima, kiek tai įmanoma, pašalinti atgaline data²³.

49. Nagrinėjamu atveju ieškovai pagrindinėje byloje sėkmingai rėmėsi šia teise teisme. Vadovaujantis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo įsiteisėjusiu sprendimu, *Caixabank* privalo atgaline data pašalinti pasekmes, jau atsiradusias dėl ginčijamų „įvairios valiutos“ sąlygų. Taigi teisiškai vartotojų teisinė ir faktinė situacija buvo atkurta iki tokios, kurioje jie būtų, jei minėtos sąlygos neegzistuotų, kaip tai supranta Teisingumo Teismas.

50. Vis dėlto vartotojams suteikiamos „ištaisymo priemonės“ klausimo, kiek tai susiję su esme, negalima painioti su jų per teismo procesą patirtų bylinėjimosi išlaidų nustatymo klausimu, kurio Direktyvos 93/13 6 straipsnio 1 dalis nereglamentuoja.

51. Iš tiesų bylinėjimosi išlaidų nustatymo civilinėse bylose taisyklės yra procesinės taisyklės. Šios normos, taikomos vartotojo inicijuotoje byloje, kurioje prašoma konstatuoti sutarties sąlygos nesąžiningumą, kaip tai suprantama pagal Direktyvą 93/13, atkartojant įtvirtintą formuluotę, yra „ieškinių, skirtų iš Sąjungos teisės kylančių asmenų teisių apsaugai užtikrinti, pareiškimo procesinių taisyklių“²⁴ dalis. Kaip pažymi Ispanijos ir Lenkijos vyriausybės, pagal suformuotą

²² Sprendimo *Gutiérrez Naranjo* 61 punktas.

²³ Žr. Sprendimo *Gutiérrez Naranjo* 62 punktą: „[N]acionalinio teismo pareiga netaikyti nesąžiningos sutarties sąlygos, pagal kurią privaloma mokėti sumas, kurios, kaip vėliau paaiškėja, yra nepagrįstos, iš principo reiškia atitinkamą restitucinį poveikį šių sumų atžvilgiu“.

²⁴ Žr., be kita ko, Sprendimą *Caixabank ir Banco Bilbao Vizcaya Argentaria* (83 ir 95 punktai ir juose nurodyta jurisprudencija).

Teisingumo Teismo jurisprudenciją, nesant suderinimo Sąjungos teisėje, tokios procesinės taisyklės priklauso *valstybių narių procesinei autonomijai*, su sąlyga, kad laikomasi lygiavertiškumo ir veiksmingumo principų²⁵.

52. Šiomis aplinkybėmis, *antra*, reikia priminti, kaip tai daro Lenkijos vyriausybė, kad, kalbant apskritai, pagal veiksmingumo principą (tik jis nagrinėjamas šioje byloje²⁶) iš principo nedraudžiama, kad vartotojas padengtų tam tikras teismo išlaidas, kai pareiškia ieškinį dėl sutarties sąlygos nesąžiningumo pripažinimo. Vis dėlto proceso sąnaudos neturėtų būti tokios didelės, kad dėl jų vartotojui būtų „praktiškai neįmanoma ar pernelyg sudėtinga“ naudotis iš Direktyvos 93/13 kylančiomis teisėmis. Kitaip kalbant, pagal šį principą nedraudžiama, kad vartotojui toks ieškinys būtų pernelyg brangus²⁷.

53. Taigi tai, kad pareiškus tokį ieškinį reikia advokato pagalbos, kaip, atrodo, yra Ispanijoje, ir kad vartotojas turi padengti bent dalį šio advokato honorarų, savaime neprieštarauja veiksmingumo principui²⁸. Vis dėlto, kadangi paprastai šie honorarai sudaro nemažą per teismo procesą patiriamų išlaidų dalį²⁹, jei laimėjęs bylą vartotojas turėtų galimybę perkelti verslininkui tik menką minėtų honorarų dalį ar net visai neturėtų tokios galimybės, tai galėtų rimtai atgrasyti jį kreiptis į teismą³⁰. Taigi daugeliu atveju, priklausomai nuo taikomų įkainių ir palyginti su vartotojo iš ieškinio gaunama nauda, jo patiriamos išlaidos advokatui galėtų tapti pernelyg didelės, todėl jam būtų labai sunku naudotis teisme teisėmis, kylančiomis iš Direktyvos 93/13³¹.

54. Tokiomis aplinkybėmis, mano nuomone, darytina išvada, kad, nustatant bylinėjimosi išlaidas, bylą teisme laimėjęs vartotojas turi turėti galimybę reikalauti priteisti iš bylą pralaimėjusio verslininko ne visus su savo advokatu sutartus honorarus, bet *protingą ir proporcingą sumą*, palyginti su išlaidomis, kurių jis objektyviai turėjo patirti, kad galėtų pareikšti tokį ieškinį, t. y. sumą, kurios pakaktų galimam šių honorarų brangumui kompensuoti. Priešingu atveju, kaip paaikškino *Caixabank*, vykstant tokiai nustatymo procedūrai vartotojai galėtų reikalauti atlyginti su advokatu laisvai sutartus honorarus, gerokai viršijančius tai, kas objektyviai būtina³².

²⁵ Žr., be kita ko, Sprendimą *Caixabank ir Banco Bilbao Vizcaya Argentaria* (83 ir 95 punktai ir juose nurodyta jurisprudencija).

²⁶ Teisingumo Teismui nepateiktas klausimas dėl lygiavertiškumo principo. Bet kuriuo atveju jis neturi jokių duomenų, kurie leistų suabejoti dėl LEC 394 straipsnio 3 dalies suderinamumo su minėtu principu. Iš *Caixabank* ir Ispanijos vyriausybės pateiktos informacijos matyti, kad ši nuostata vienodai taikoma procesams dėl teisių, kylančių iš Sąjungos teisės, ir procesams dėl teisių, kylančių iš nacionalinės teisės. Šiuo klausimu žr. Sprendimo *Caixabank ir Banco Bilbao Vizcaya Argentaria* 96 punktą.

²⁷ Šiuo klausimu žr. 2013 m. gruodžio 5 d. Sprendimą *Asociación de Consumidores Independientes de Castilla y León* (C-413/12, EU:C:2013:800, 41 punktas); 2015 m. vasario 12 d. Sprendimą *Baczó ir Vizsnyiczai* (C-567/13, EU:C:2015:88, 50, 52 ir 53 punktai) ir 2019 m. balandžio 3 d. Sprendimą *Aqua Med* (C-266/18, EU:C:2019:282, 54 punktas). Taip pat žr. generalinio advokato P. Mengozzi išvadą byloje *Asociación de Consumidores Independientes de Castilla y León* (C-413/12, EU:C:2013:532, 35, 36 ir 56 punktai).

²⁸ Šiuo klausimu žr. 2015 m. vasario 12 d. Sprendimą *Baczó ir Vizsnyiczai* (C-567/13, EU:C:2015:88, 54 ir 55 punktai).

²⁹ Šiuo klausimu žr. 2016 m. liepos 28 d. Sprendimą *United Video Properties* (C-57/15, EU:C:2016:611, 22 punktas).

³⁰ Pastabose *Caixabank* tvirtino, kad per bylinėjimosi išlaidų nustatymo procedūrą advokatų reikalaujami honorarai nebūtinai atitinka sumas, nurodytas jų klientams išrašytose sąskaitose faktūrose, ir dar kartą nurodė, kad nagrinėjamu atveju honorarai, kuriuos ieškovai pagrindinėje byloje turi sumokėti, yra daug mažesni nei jų advokato prašomos sumos (žr. šios išvados 6 išnašą). Prejudiciniais klausimais siekiama apginti ne vartotojų suinteresuotumą nedengti teismo išlaidų, o jų advokatų suinteresuotumą reikalauti didesnių honorarų. Vis dėlto manau, kad šie du aspektai yra aiškiai susiję.

³¹ Šiuo klausimu žr. 2018 m. rugsėjo 13 d. Sprendimą *Profi Credit Polska* (C-176/17, EU:C:2018:711, 68 punktas) ir pagal analogiją generalinio advokato M. Campos Sánchez-Bordona išvadą byloje *United Video Properties* (C-57/15, EU:C:2016:201, 68 punktas). Beje, Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad [g]inčiuose, kurių vertė yra ribota, advokatų honorarai gali būti didesni nei suma, dėl kurios bylinėjamosi, o tai vartotoją gali atgrasyti nuo tokių nesąžiningų sąlygų taikymo užginčijimo“ (žr., be kita ko, 2000 m. birželio 27 d. Sprendimą *Océano Grupo Editorial ir Salvat Editores* (C-240/98–C-244/98, EU:C:2000:346, 26 punktas)).

³² Šiuo klausimu žr. generalinio advokato M. Campos Sánchez-Bordona išvadą byloje *United Video Properties* (C-57/15, EU:C:2016:201, 53, 65 ir 66 punktai).

55. Naudodamosi savo procesine autonomija valstybės narės turi plačią diskreciją šiuo klausimu. Iš principo jos gali užtikrinti ankstesniame punkte nurodyto reikalavimo laikymąsi savo nacionalinėse taisyklėse dėl bylinėjimosi išlaidų nustatymo; šios taisyklės, kaip savo pastabose naudingai pažymėjo Lenkijos vyriausybė, turi skirtumų, nes ši sritis nėra suderinta Europos Sąjungos lygiu: kai kuriose taisyklėse numatyta, kad bylą pralaimėjusi šalis turi atlyginti visus laimėjusiosios šalies advokato honorarus, kitose, prie kurių priskiriamos Ispanijos taisyklės, numatyta, kad bylą laimėjusi šalis gali susigrąžinti tik dalį šių honorarų³³. Šios skirtingos taisyklės atitinka veiksmingumo principą tiek, kiek, primenu, leidžia vartotojui kaip advokato honorarus reikalauti išieškoti iš verslininko protingą ir proporcingą sumą.

56. Priešingai nei EL ir TP, pritariu *Caixabank* ir Ispanijos vyriausybėms, kad Sprendimas *Caixabank ir Banco Bilbao Vizcaya Argentaria* nepaneigia šio aiškinimo.

57. Tame sprendime Teisingumo Teismas nusprendė, kad Direktyvos 93/13 6 straipsnio 1 daliai ir 7 straipsnio 1 daliai, siejamoms su veiksmingumo principu, prieštarauja „sistema, pagal kurią dalis bylinėjimosi išlaidų gali tekti vartotojui, atsižvelgiant į nepagrįstai sumokėtų sumų, kurios jam grąžintos konstatavus, kad sutarties sąlyga yra niekinė dėl nesąžiningumo, dydį“. Anot Teisingumo Teismo, tokia bylinėjimosi išlaidų nustatymo tvarka sukuria esminę kliūtį, galinčią atgrasyti vartotojus kreiptis į teismą dėl sutarties sąlygos nesąžiningumo pripažinimo³⁴.

58. Kalbant konkrečiau, byla, kurioje priimtas minėtas sprendimas, buvo susijusi su LEC 394 straipsnio 1 ir 2 dalimis. Priminsiu, kad pirmojoje dalyje numatyta, jog pralaimėjusi šalis turi padengti bylą laimėjusios šalies patirtas bylinėjimosi išlaidas, o antroje dalyje nurodyta, kad jeigu vienos iš šalių atitinkami reikalavimai iš dalies tenkinami arba atmetami, kiekviena iš šalių turi apmokėti savo bylinėjimosi išlaidas ir padengti pusę bendrų išlaidų. Šiose nuostatose numatyta, kad jei tame pačiame ieškinyje vartotojas pateikia prašymą pripažinti sąlygą niekine ir prašymą grąžinti remiantis sąlyga nepagrįstai sumokėtas sumas ir jei pirmasis prašymas pagrįstas, o antrajame prašyme reikalaujama suma neatitinka sumų, į kurias šis vartotojas iš tiesų turi teisę, iš principo iš verslininko nepriteisiamos visos bylinėjimosi išlaidos³⁵. Būtent šią bylinėjimosi išlaidų paskirstymo taisyklę Teisingumo Teismas pripažino prieštaraujančia Sąjungos teisei.

59. *Viena vertus*, turiu abejonių dėl tokio aiškinimo. Manau, kad taisyklė, pagal kurią kiekviena šalis turi padengti savo bylinėjimosi išlaidas, kai vieni prašymai patenkinami, o kiti – atmetami, yra valstybių narių teisėje (ir Teisingumo Teismo procedūros reglamente³⁶) dažnai sutinkama teisingumo taisyklė, ir dėl šios taisyklės vartotojams nėra „praktiškai neįmanoma ar pernelyg sudėtinga“ naudotis iš Direktyvos 93/13 kylančiomis teisėmis. Jei dalis vartotojo reikalavimų patenkinama, o dalis atmetama, nors teismas teisingai taikė Sąjungos teisę, prireikus *ex officio* keldamas klausimą dėl ginčijamų sąlygų nesąžiningumo, nematau kliūčių paskirstyti bylinėjimosi išlaidas tarp šalių.

60. Bet kuriuo atveju, *kita vertus*, jei Teisingumo Teismas nepritartų mano nuomonei, atkreiptu dėmesiu į tai, kad Sprendimas *Caixabank ir Banco Bilbao Vizcaya Argentaria* susijęs su *bylinėjimosi išlaidų paskirstymo* tarp šalių taisykle. Teisingumo Teismas nepateikė nuomonės dėl nagrinėjamoje byloje aptariamo *tikslios išlaidų* (visų pirma advokato honorarų) *sumos*, kurią bylą

³³ Dėl valstybių narių skirtingų taisyklių dėl bylinėjimosi išlaidų analizės žr. <https://e-justice.europa.eu/37/FR/costs?init=true>

³⁴ Žr. Sprendimo *Caixabank ir Banco Bilbao Vizcaya Argentaria* 96, 98 ir 99 punktus.

³⁵ Žr. Sprendimo *Caixabank ir Banco Bilbao Vizcaya Argentaria* 94 punktą.

³⁶ Šiuo klausimu žr. Teisingumo Teismo reglamento 138 straipsnio 2 dalį.

laimėjusi šalis gali perkelti verslininkui, iš kurio priteistos bylinėjimosi išlaidos, klausimo. Taigi tuo remiantis negalima pagrįstai daryti išvados, kad nustatant bylinėjimosi išlaidas vartotojas turėtų galėti reikalauti išieškoti visus su savo advokatu sutartus honorarus.

61. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, manau, kad tokia nacionalinės teisės nuostata, kaip LEC 394 straipsnio 3 dalies pirmos pastraipos pirmas sakiny, pagal kurią advokato honorarai, bylą laimėjusio vartotojo galimi perkelti verslininkui, iš kurio priteistos bylinėjimosi išlaidos, iš principo atitinka veiksmingumo principą. Pati tokia sistema neperžengia diskrecijos, kurią valstybės narės turi įgyvendindamos savo procesinę autonomiją.

62. *Pirma*, kaip teigia Ispanijos vyriausybė, tokia maksimali riba leidžia kažkiek standartizuoti atlygintinių išlaidų sumą, kuri yra pagrįsta ir proporcinga atsižvelgiant į ginčų vertę ir (arba) rūšį, ir neleidžia atlyginti neįprastai didelių advokato honorarų³⁷.

63. *Antra*, priminsiu, kad pagal suformuotą Teisingumo Teismo jurisprudenciją norint taikyti lygiavertiškumo ir veiksmingumo principus kiekvienas atvejis, kai kyla klausimas, ar dėl nacionalinės procesinės nuostatos taikyti Sąjungos teisę tampa neįmanoma arba pernelyg sudėtinga, turi būti nagrinėjamas atsižvelgiant į šios nuostatos reikšmę visame procese, proceso eigą ir ypatumus įvairiose nacionalinėse instancijose. Taigi prireikus reikia atsižvelgti į principus, kuriais grindžiama nacionalinė teismų sistema, pavyzdžiui, į teisinio saugumo principą ar teisės į gynybą paisymą³⁸.

64. *Pirmiausia* pažymėtina, kad pastarasis principas nedraudžia maksimalios ribos, kaip antai numatytos CPK 394 straipsnio 3 dalies pirmos pastraipos pirmame sakinyje. Iš tiesų taisyklės dėl bylinėjimosi išlaidų, kiek tai įmanoma, turi būti paprastos, o jų pasekmės numatomos³⁹. Kaip teigia Ispanijos vyriausybė, ši maksimali riba ir padeda numatyti bylinėjimosi išlaidas, kurias bylos šalys galbūt turės padengti.

65. *Paskui*, kaip teigia Ispanijos ir Lenkijos vyriausybės, siekiant užtikrinti teisės į gynybą laikymąsi, atlygintinių išlaidų maksimali riba užtikrina pusiausvyrą tarp galimos šalių gaunamos naudos iš teismo proceso ir rizikos, kurią jos prisiima dalyvaudamos teismo procese. Pagal tokį požiūrį tokia riba užtikrina vartotojų apsaugą. Iš tiesų, jei vartotojui tektų nesant tokios maksimalios ribos⁴⁰ tenkanti rizika padengti visus verslininko advokato honorarus (kurie galėtų būti labai dideli) pastarajam laimėjus bylą, tai galėtų gerokai atgrasyti jį kreiptis į teismą⁴¹. Pagal tokį požiūrį tokia nuostata, kaip LEC 394 straipsnio 3 dalis, siekiama ne atgrasyti, o atvirkščiai – paskatinti vartotojus naudotis savo teisėmis teisme.

³⁷ Pagal analogiją žr. 2016 m. liepos 28 d. Sprendimą *United Video Properties* (C-57/15, EU:C:2016:611, 25 punktas). Dėl klausimo, kokių išlaidų turi patirti vartotojas, kad galėtų veiksmingai naudotis savo teisėmis ar teisių gynimo priemonėmis, pritariu Lenkijos vyriausybei, kad iš principo nacionalinės valdžios institucijos, susitarusios su teisės srities specialistais ir kitais atitinkamais asmenimis, gali geriau nustatyti tam tikrų rūšių arba tam tikros vertės bylinėjimosi kainą (pagal analogiją žr. generalinio advokato M. Campos Sánchez-Bordona išvadą byloje *United Video Properties* (C-57/15, EU:C:2016:201, 73 ir 75 punktai)).

³⁸ Žr., be kita ko, 2021 m. birželio 10 d. Sprendimą *BNP Paribas Personal Finance* (C-776/19–C-782/19, EU:C:2021:470, 28 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

³⁹ Šiuo klausimu žr. 2015 m. spalio 6 d. Sprendimą *Orizzonte Salute* (C-61/14, EU:C:2015:655, 61 punktas), taip pat pagal analogiją žr. 2014 m. vasario 13 d. Sprendimą *Komisija / Jungtinė Karalystė* (C-530/11, EU:C:2014:67, 54 ir 58 punktai) ir 2018 m. spalio 17 d. Sprendimą *Klohn* (C-167/17, EU:C:2018:833, 70 punktas).

⁴⁰ Aišku, dėl vartotojo apsaugos negalima reikalauti, kad atlygintinių bylinėjimosi išlaidų maksimali riba nebūtų taikoma, kai bylą laimi vartotojas, bet būtų taikoma, kai laimi verslininkas. Toks aiškinimas prieštarautų šalių lygiateisiškumo (arba procesinės lygybės) principui, todėl būtų nesuderinamas su Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 47 straipsniu. Dėl šio principo žr., be kita ko, 2016 m. birželio 30 d. Sprendimą *Toma ir Biroul Executorului Judecătoresc Horațiu-Vasile Cruduleci* (C-205/15, EU:C:2016:499, 36 ir 47 punktai).

⁴¹ Pagal analogiją žr. generalinio advokato M. Campos Sánchez-Bordona išvadą byloje *United Video Properties* (C-57/15, EU:C:2016:201, 67 ir 68 punktai).

66. *Galiausiai*, kaip teigia *Caixabank*, reikia atsižvelgti į nacionalinės teisės nuostatose numatytus mechanizmus, kuriais siekiama sumažinti galimus vartotojo finansinius sunkumus, pavyzdžiui, teisinės pagalbos suteikimą, kuris leistų kompensuoti advokato honorarus, kurių našta, nustačius bylinėjimosi išlaidas, tam tikrais atvejais tenka vartotojui⁴².

67. *Be to*, kaip teigia Ispanijos vyriausybė, nagrinėjamu atveju LEC 394 straipsnio 3 dalies pirmos pastraipos pirmame sakinyje numatyta maksimali riba nėra absoliuti. Jos galima nepaisyti bent tada, kai teismas konstatuoja, kad šalis, iš kurios priteistos bylinėjimosi išlaidos, elgėsi neapdairiai⁴³.

68. *Patikslinus šiuos aspektus* ir atsižvelgiant į tai, ką paaiškinau šios išvados 54 punkte, reikia pažymėti, kad pagal veiksmingumo principą draudžiamos nacionalinės teisės nuostatos, kuriose, kiek tai susiję su byla laimėjusiai šaliai atlygintinomis išlaidomis, nustatyta tokia maža maksimali riba, kad paprastai vartotojams negali būti atlygintos pagrįsto ir proporcingo dydžio išlaidos, palyginti su išlaidomis, kurių jie objektyviai turi patirti, kad galėtų teisme pareikšti ieškinį⁴⁴.

69. Iš tiesų tokia maksimali riba galėtų gerokai atgrasyti vartotojus naudotis savo teisėmis; taip pat manau, kad jeigu išnagrinėjus tokį ieškinį verslininkas turėtų padengti tik nedidelę dalį vartotojui tenkančių advokato honorarų, atgrasomasis pobūdis, kurį Direktyvos 93/13 6 straipsnio 1 dalimi, siejama su šios direktyvos 7 straipsnio 1 dalimi, siekiama priskirti sutarties sąlygos nesąžiningumo konstatavimui, būtų gerokai sušvelnintas, kaip teisingai teigia EL, TP ir Komisija⁴⁵.

70. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, siūlau Teisingumo Teismui taip atsakyti į antrąjį klausimą: pagal Direktyvos 93/13 6 straipsnio 1 dalį ir 7 straipsnio 1 dalį, siejamas su veiksmingumo principu, nedraudžiamos nacionalinės teisės nuostatos, kuriose numatyta, kad nustatant šalių bylinėjimosi išlaidas, susijusias su ieškiniu dėl sutarties sąlygos nesąžiningumo, advokato honorarams, kuriuos byla laimėjęs vartotojas gali reikalauti priteisti iš verslininko, iš kurio priteistos bylinėjimosi išlaidos, taikoma maksimali riba, jei ši maksimali riba leidžia vartotojui susigrąžinti protingą ir proporcingą sumą, palyginti su išlaidomis, kurių jis objektyviai turėjo patirti, kad pareikštų tokį ieškinį.

2. Dėl ginčo vertės nustatymo tvarkos, siekiant apskaičiuoti vartotojui atlygintinas išlaidas (pirmasis klausimas)

71. Primenu, kad pirmasis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo klausimas, glaustai išdėstytas šios išvados 43 punkte, susijęs su Ispanijos proceso teisėje numatytais ginčų vertės nustatymo taisyklėmis. Iš karto pažymėsiu, kad Teisingumo Teismas turi jurisdikciją nagrinėti tokias taisykles, ypač technines, tik tiek, kiek minėta vertė yra pagrindas apskaičiuojant bylinėjimosi išlaidas, kurios vartotojui gali būti atlygintos laimėjus byla⁴⁶ (atsižvelgiant visų pirma

⁴² Žr., be kita ko, 2013 m. gruodžio 5 d. Sprendimą *Asociación de Consumidores Independientes de Castilla y León* (C-413/12, EU:C:2013:800, 42 punktas) ir 2015 m. vasario 12 d. Sprendimą *Baczó ir Vizsnyiczai* (C-567/13, EU:C:2015:88, 55 punktas).

⁴³ Kaip numatyta LEC 394 straipsnio 3 dalies antroje pastraipoje. Ispanijos vyriausybė teigia, kad pagal suformuotą Ispanijos teismų jurisprudenciją ginčijamos ribos galima nepaisyti, jei teismo kanceliarijos pareigūnas arba teisėjas konstatuoja, kad byla ypač sudėtinga. Šį klausimą ginčija Komisija, kurios nuomone, į bylos sudėtingumą galima atsižvelgti tik apsiribojant šia maksimalia riba. Kad ir kaip būtų, manau, kad šis klausimas nėra lemiamas atsakant į pateiktus klausimus.

⁴⁴ Pagal analogiją žr. 2016 m. liepos 28 d. Sprendimą *United Video Properties* (C-57/15, EU:C:2016:611, 26, 29, 30 ir 32 punktai).

⁴⁵ Pagal analogiją žr. Sprendimo *Gutiérrez Naranjo* 63 punktą ir 2016 m. liepos 28 d. Sprendimą *United Video Properties* (C-57/15, EU:C:2016:611, 27 punktas).

⁴⁶ Kaip pažymi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, ginčo vertė yra informacija, turinti įtakos kitiems procesiniams klausimams, pavyzdžiui, proceso pobūdžiui ir turimoms teisų gynimo priemonėms.

į LEC 394 straipsnio 3 dalies pirmos pastraipos pirmame sakinyje nustatytą maksimalią ribą), ir kiek ta pati vertė turi įtakos išlaidoms, kurių jis gali patirti, kad pasinaudotų teisme iš Direktyvos kylančiomis teisėmis.

72. Taigi šioje byloje Teisingumo Teismas turės stengtis neišvelti, kaip jo prašo šalys pagrindinėje byloje, į ginčo vertės apskaičiavimo pagal Ispanijos teisę subtilybes, ar net spręsti klausimus, patenkančius tik į šios teisės taikymo sritį. Atvirkščiai, jis turės išnagrinėti šias taisykles atsižvelgdamas tik į veiksmingumo principą⁴⁷ ir vadovaudamasis gairėmis dėl vartotojų patirtų bylinėjimosi išlaidų, kurias nurodžiau atsakydamas į ankstesnį klausimą.

73. *Pirma*, dėl aplinkybės, kad pagal LEC 253 ir 411 straipsnius, kaip juos aiškina Ispanijos teismai, ginčo vertė turi būti nustatyta proceso pradžioje, atsižvelgiant į vartotojo ieškinyje pateiktą informaciją, ir nebegali būti keičiama nei vėlesniame proceso etape, nei *a fortiori* nustatant bylinėjimosi išlaidas, pažymėsiu tai, kas nurodyta toliau.

74. *Visų pirma*, nors EL ir TP tvirtina, kad egzistuoja kitokia nacionalinė jurisprudencija, pagal kurią Ispanijos teisėje susigrąžintinos bylinėjimosi išlaidos faktiškai visada turėtų būti apskaičiuojamos remiantis vartotojo realiu ekonominiu interesu ieškinyje ir neatsižvelgiant į nagrinėjant bylą iš esmės užfiksuotą ginčo vertę, pabrėžiu, kad Teisingumo Teismas neturi nagrinėti nacionalinės jurisprudencijos neatitikimų. Teisingumo Teismas į pateiktą klausimą turi atsakyti atsižvelgdamas į paaiškinimus, kurie šiuo klausimu pateikti sprendime dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą⁴⁸.

75. *Paskui* primintina, kad, kaip nurodyta šios išvados 63 punkte, kiekvieną atvejį, kai kyla klausimas, ar nacionalinė procesinė nuostata prieštarauja veiksmingumo principui, reikia nagrinėti atsižvelgiant į šios nuostatos reikšmę visame procese, proceso eigą ir ypatumus įvairiose nacionalinėse instancijose, taip pat į principus, kuriais grindžiama nacionalinė teismų sistema.

76. Šiuo klausimu *Caixabank* ir Ispanijos vyriausybė nurodė, kad LEC 411 straipsnyje įtvirtintą *perpetuatio jurisdictionis* principą pateisina, be kita ko, samprotavimai dėl teisinio saugumo. Šis saugumas reikštų, kad šalys, įskaitant verslininką, nuo proceso pradžios turėtų galėti žinoti galimą bylinėjimosi kainą ir su juo susijusią numanomą finansinę naštą⁴⁹. Atitinkamai teisės subjektai galėtų pakoreguoti savo elgesį, visų pirma savo procesinę strategiją. Šie samprotavimai atitinka argumentus, kuriuos išdėsciau šios išvados 64 punkte. Taigi man atrodo protinga, kad ginčo vertė būtų nustatoma procedūros pradžioje ir nebegalėtų būti keičiama nustatant bylinėjimosi išlaidas.

77. Tokiomis aplinkybėmis *Caixabank* ir Ispanijos vyriausybė *galiausiai* nurodė, kad pagal Ispanijos teisę teisėjas, nagrinėdamas bylą iš esmės ir prireikus *ex officio*, turi teisę patikrinti ieškovo nurodytą ginčo vertę. Manau, kad šis aspektas svarbus. Mano nuomone, kadangi vartotojas ne visada supranta savo teises, nacionalinio teismo teisėjas turi imtis Teisingumo

⁴⁷ Priminsiu, kad Teisingumo Teismui nepateikiamas klausimas dėl lygiavertiškumo principo. Vis dėlto EL ir TP teigia, kad, kiek tai susiję su ginčų vertės nustatymu, palankesnės taisyklės taikomos hipoteka užtikrinto turto areštavimo procedūroms, kuriose nustatoma ginčo vertė paprastai sudaro atitinkamos paskolos likutis. *Caixabank* ir Komisija mano, kad šios rūšies procedūros negalima lyginti su pagrindinėje byloje nagrinėjama procedūra, o aš šiai nuomonei pritariu. Bet kuriuo atveju tik nacionalinis teismas, tiesiogiai žinantis taikytinas procesines taisykles, turi patikrinti atitinkamų ieškinių panašumą (žr., be kita ko, 2020 m. liepos 9 d. Sprendimą *Raiffeisen Bank ir BRD Groupe Société Générale* (C-698/18 ir C-699/18, EU:C:2020:537, 77 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją)).

⁴⁸ Šiuo klausimu žr. 2021 m. balandžio 29 d. Sprendimą *Bank BPH* (C-19/20, EU:C:2021:341, 37 punktą).

⁴⁹ Žr. generalinio advokato M. Campos Sánchez-Bordona išvadą byloje *United Video Properties* (C-57/15, EU:C:2016:201, 63 ir 74 punktai).

Teismo jurisprudencijoje ne kartą minėtų „pozityvių veiksmų“⁵⁰ ir prireikus *ex officio* patikrinti, ar vartotojo ieškinyje nurodyta vertė atitinka ekonominį interesą, kurį jis realiai turi šioje byloje. Tuo atveju, jei vartotojas nurodytų per mažą sumą, teisėjas turėtų informuoti jį apie galimas pasekmes nustatant bylinėjimosi išlaidas ir leisti ištaisyti šią sumą nepažeidžiant teisės į gynybą.

78. *Antra*, kiek tai susiję su tuo, kad tokio ginčo, koks nagrinėjamas pagrindinėje byloje, vertė, užfiksuota kaip „neapibrėžta“ proceso pradžioje, laikytina „neįvertintina“, kaip tai suprantama pagal LEC 394 straipsnio 3 dalies pirmos pastraipos antrą sakinį, todėl nustatant bylinėjimosi išlaidas taikoma 18 000 EUR (arba nagrinėjamu atveju – 30 000 EUR) orientacinė vertė, manau, atsakymas yra paprastas.

79. Iš tiesų, kai kurie Teisingumo Teisme nuodugniai gvildinti aspektai galiausiai iš tikrųjų neturi reikšmės atsakymui, kurį jis turi pateikti. Šiuo klausimu atkreiptinas dėmesys į tai, kad šalys pagrindinėje byloje *pirmiausia* nesutaria dėl nacionalinės jurisprudencijos, susijusios su minėta LEC 394 straipsnio 3 dalimi, būklės. Iš tiesų EL ir TP nurodo, kad pagal *Tribunal Supremo* (Aukščiausiasis Teismas) jurisprudenciją negalima „įvertinti“ vertės tik tokių ginčų, kurie neturi jokios turtinės vertės, pavyzdžiui, ieškiniuose dėl rinkimų procedūros panaikinimo. O ginčai, turintys tokios turtinės vertės, kurios paprasčiausia neįmanoma tiksliai nustatyti nuo pat pradžių, negali būti laikomi tokiais, todėl jiems ši nuostata netaikoma, ir *Caixabank* su tuo nesutinka. *Tada* šalys pagrindinėje byloje nesutaria dėl ginčo vertės nustatymo tokioje byloje, kaip pagrindinė, metodikos. Anot EL ir TP, remiantis LEC 251 straipsnio 8 dalimi šiuo klausimu reikia pagrindinį dėmesį skirti paskolos likučiui, nes sutarties galiojimas ginčijamas, nors ir iš dalies. *Caixabank* nuomone, kadangi paskolos likutis yra banko skolinis reikalavimas, į jį negalima atsižvelgti nustatant paskolą gavusio vartotojo inicijuoto ginčo vertę. Vietoj to, kaip numatyta šio įstatymo 251 straipsnio 1 dalyje, reikia remtis vartotojų nepagrįstai per didelėmis sumokėtomis sumomis, kurias jie prašo grąžinti. *Galiausiai* šalys nesutaria dėl to, ar EL ir TP savo ieškinyje turėjo teisę kaip ginčo vertę nurodyti konkrečią sumą, išreikštą nors ir santykinio būdu.

80. Kaip minėjau šios išvados 74 punkte, Teisingumo Teismas neturi nagrinėti jurisprudencijos neatitikimų, susijusių su nacionalinės teisės aiškinimu, ir, be abejo, neturi priimti sprendimo dėl klausimo, kokia turėtų būti tokio ginčo, kaip nagrinėjamas pagrindinėje byloje, vertė pagal Ispanijos procesines taisykles. Jis juo labiau neturi nustatyti, ar savo ieškinyje EL ir TP iš tikrųjų galėjo nurodyti konkrečią vertę.

81. Atsižvelgdamas į tai manau, jog, kad ir kokia būtų nacionalinė jurisprudencija ir ginčo vertės nustatymo metodika pagal Ispanijos taisykles dėl bylinėjimosi išlaidų nustatymo, pagal veiksmingumo principą paprasčiausiai reikalaujama, kaip nurodžiau atsakydamas į antrąjį klausimą, kad pagal šias taisykles vartotojas iš verslininko kaip advokatų išlaidų atlyginimą galėtų gauti protingą ir proporcingą sumą, palyginti su išlaidomis, kurių jis objektyviai turėjo patirti, kad galėtų pareikšti ieškinį. Nagrinėjamu atveju prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turės patikrinti, ar konstatavimas, kad ginčo vertė yra 30 000 EUR, ir tai, kad atitinkamai taikant LEC 394 straipsnio 3 dalies pirmos pastraipos pirmame sakinyje numatytą maksimalią ribą ieškovai pagrindinėje byloje galės iš *Caixabank* reikalauti priteisti tik 10 000 EUR advokato honorarų, atitinka šį reikalavimą⁵¹.

⁵⁰ Žr., be kita ko, 2000 m. birželio 27 d. Sprendimą *Océano Grupo Editorial ir Salvat Editores* (C-240/98–C-244/98, EU:C:2000:346, 27 punktas), 2009 m. spalio 6 d. Sprendimą *Asturcom Telecomunicaciones* (C-40/08, EU:C:2009:615, 31 punktas), 2016 m. balandžio 14 d. Sprendimą *Sales Sinués ir Drame Ba* (C-381/14 ir C-385/14, EU:C:2016:252, 23 punktas).

⁵¹ Šiuo klausimu pažymėsiu, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nepaaiškino, kodėl daugiau kaip 25 000 EUR suma, pareikalauta ieškovo pagrindinėje byloje advokato, yra protinga ir proporcinga. Atvirkščiai, iš *Caixabank* pastabų matyti, kad Barselonos advokatūra pateikė nuomonę, kurioje teigiama, kad prašoma suma per didelė.

82. Atsižvelgdamas į visa tai, kas išdėstyta, siūlau Teisingumo Teismui taip atsakyti į pirmąjį klausimą: pagal Direktyvos 93/13 6 straipsnio 1 dalį ir 7 straipsnio 1 dalį, siejamas su veiksmingumo principu, nedraudžiamos nacionalinės teisės nuostatos, pagal kurias ginčo vertė, kuri yra pagrindas apskaičiuojant bylą laimėjusio vartotojui atlygintinas išlaidas, turi būti apibrėžta ieškinyje, o vėliau šios informacijos negalima keisti, ir kuriose numatyta, kad tam tikrose bylose ši vertė fiksuojama kaip orientacinė suma, jei dėl šių taisyklių vartotojui netampa neįmanoma ar pernelyg sunku naudotis iš šios direktyvos kylančiomis teisėmis. Taigi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi prirėikus *ex officio* patikrinti, ar vartotojo ieškinyje nurodyta vertė atitinka jo tikrąjį ekonominį interesą šioje byloje.

V. Išvada

83. Atsižvelgdamas į visa tai, kas išdėstyta, siūlau Teisingumo Teismui taip atsakyti į *Juzgado de Primera Instancia n° 49 de Barcelona* (Barselonos pirmosios instancijos teismas Nr. 49, Ispanija) pateiktus prejudicinius klausimus:

1. 1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyvos 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais 6 straipsnio 1 dalis ir 7 straipsnio 1 dalis, siejamos su veiksmingumo principu, turi būti aiškinamos taip, kad pagal jas nedraudžiami nacionalinės teisės aktai, kuriuose numatyta, kad nustatant šalių bylinėjimosi išlaidas, susijusias su ieškiniu dėl sutarties sąlygos nesąžiningumo, advokato honorarams, kuriuos laimėjęs bylą vartotojas gali reikalauti priteisti iš verslininko, iš kurio priteistos bylinėjimosi išlaidos, taikoma maksimali riba, jei ši maksimali riba leidžia vartotojui susigrąžinti protingą ir proporcingą sumą, palyginti su išlaidomis, kurių jis objektyviai turėjo patirti, kad pareikštų tokį ieškinį.
2. Direktyvos 93/13 6 straipsnio 1 dalis ir 7 straipsnio 1 dalis, siejamos su veiksmingumo principu, turi būti aiškinamos taip, kad pagal jas nedraudžiamos nacionalinės teisės nuostatos, pagal kurias ginčo vertė, kuri yra pagrindas apskaičiuojant bylą laimėjusio vartotojui atlygintinas išlaidas, turi būti apibrėžta ieškinyje, o vėliau šios informacijos negalima keisti, ir kuriose numatyta, kad tam tikrose bylose ši vertė fiksuojama kaip orientacinė suma, jei dėl šių taisyklių vartotojui netampa neįmanoma ar pernelyg sunku naudotis iš šios direktyvos kylančiomis teisėmis. Taigi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi prirėikus *ex officio* patikrinti, ar vartotojo ieškinyje nurodyta vertė atitinka jo tikrąjį ekonominį interesą šioje byloje.